Verkkommentarer till konserten med Trio Nastela 14 november 2026

Sammanställt av Tenna Ahlberg för Lidköpings konsertförening

Carl Czerny (1791–1857) - Fantasia Concertante, op. 256 (1833)

Carl Czerny är ihågkommen som en av musikhistoriens mest inflytelserika pianopedagoger, men hans talang sträckte sig långt bortom de etyder och fingerövningar som de flesta pianister kämpar med än idag. Som underbarn upptäcktes han av Ludwig van Beethoven, som hade honom som elev i tre år. Czerny studerade även för Muzio Clementi och Johann Nepomuk Hummel. Han kom senare att själv bli lärare till en rad stora pianister, däribland Franz Liszt.

Czerny var en extremt produktiv tonsättare som efterlämnade över 1 000 verk i nästan alla genrer. Under 1800-talet blev han förmögen på populära salongsstycken och fantasier över kända operamelodier. Detta ledde till att samtida kritiker dessvärre avfärdade honom som en ytlig dussinkompositör. Eftersom hans symfonier, sånger och kammarmusik sällan framfördes missade kritikerna Czernys sanna djup – han var inte bara en teknisk mästare utan också en tonsättare med en fin melodisk ådra.

Kvällens verk, Fantasia Concertante från 1833 är typiskt för den virtuosa konsertstil som dominerade Wien under Biedermeierperioden (1820–1840-talet), där teknisk briljans vävdes samman med dramatiska operamelodier. Verket är ursprungligen skrivet för flöjt, cello och piano.

Verket kan liknas vid en trippelkonsert i miniatyr, men i ett intimt kammarmusikaliskt format. Även om pianostämman är glittrande och krävande, smälter den samman i ett lyriskt samspel där alla tre instrument får glänsa på lika villkor. Verket är uppbyggt som en sammanhängande sats, men är internt uppdelat i flera kontrasterande sektioner. Hela verket har en längd som motsvarar en kortare pianotrio.

Matthew Whittall (f. 1975): - Devil's Gate (2014–2015)

Matthew Whittall är en kanadensisk-finsk tonsättare vars musik ofta präglas av en djup koppling till naturen, ljuset och andliga eller meditativa rum. Han studerade i Kanada och USA innan han flyttade till Finland, där han utexaminerades från Sibelius-Akademin och sedermera etablerade sig som en av landets mest mångsidiga nutida röster. Hans tonspår rör sig sömlöst mellan det storslagna och det intimt kammarmusikaliska, alltid med en särpräglad känsla för klangfärg.

Kammarmusikverket Devil's Gate beställdes av Korsholms Musikfestival och uruppfördes där i augusti 2015. Kompositionen är skriven för besättningen oboe, fagott och piano – tre instrument som här kliver in i en tät och levande dialog.

Stycket har fått sitt namn och sin inspiration från en tre dagar långa vandring som Whittall gjorde i finska Lappland, och titeln är hämtad specifikt från den karga och storslagna ravinen

Pirunportti (Devil's Gate) i Urho Kekkonens nationalpark. Istället för att vara ett dramatiskt eller hotfullt stycke – vilket titeln kanske kan antyda – är musiken dock i grunden fylld av en glädjefylld, kamratlig energi som delas mellan de tre musikerna.

Satsföljden och musikens form följer direkt vandringens topografi och landskapets skiftningar:

- Vandringen: Musiken rör sig framåt i en lättsam men stadig rörelse.
- Branten: Mot slutet blir terrängen plötsligt stenig, brant och ojämn innan en sista, mjuk stigning tar vid.
- Utsikten: Slutligen når musiken passets topp och bryter ut i en bred, djup dalgång. Här öppnar sig en ändlös, böljande vy över fjäll och vidder – ett ögonblick av musikalisk stillhet där vandrarna stannar upp, blickar tillbaka och tar in det storslagna landskapet.

Clemence de Grandval (1828-1907) - Grand Trio i C-dur

Clémence de Grandval var en av de mest färgstarka och produktiva gestalterna i det franska sena 1800-talets musikliv, även om hennes namn länge stod i skuggan av sina manliga samtida. Som elev till Friedrich Flotow och Camille Saint-Saëns nådde hon stora framgångar, särskilt inom operavärlden där hennes verk sattes upp på Paris stora scener. Grandval tilldelades också det prestigefyllda Prix Chartier för sina enastående bidrag till kammarmusiken.

Kvällens verk, Grand Trio i C-dur (ofta kallat Trio de salon, Op. 8), är ett briljant exempel på Grandvals förmåga att väva samman operamässig dramatik med kammarmusikens intimitet. Verket är komponerat för den unika sättningen oboe, fagott och piano – en instrumentation som ger en rik och varm klangfärg.

- *Andantino* inleder verket med en inbjudande och lyrisk karaktär där instrumenten introducerar sina teman i ett böljande samtal.
- I den efterföljande *Andante*-satsen fördjupas det känslomässiga uttrycket i en vacker, sångbar melodi fylld av fransk elegans och melankoli.
- *Allegro vivace* bryter av som ett lekfullt och gnistrande scherzo. Här sätts musikernas tekniska ekvilibristik på prov i en snabb, rytmisk dialog.
- Verket avrundas med ett sprudlande *Rondo*, där huvudtemat ständigt återvänder med ny energi och leder trion mot en triumfatorisk och virtuos final.

Detta verk är en bortglömd juvel ur den franska romantiska repertoaren – full av finess, värme och melodisk uppfinningsrikedom.

David Saulesco (f. 1985) - Rhapsody för oboe, fagott och piano (2025)

David Saulesco har i sin Rhapsody (2025) skapat ett färgstarkt och dynamiskt kammarmusikverk, skräddarsytt för den rika och kontrasterande klangvärld som uppstår i mötet mellan oboe, fagott och piano. Tonsättningen balanserar den rapsodiska formens frihet – där tematiska idéer får utvecklas organiskt och oväntat – med en noggrant utmejslad struktur.

Som besättning erbjuder kombinationen av oboe och fagott en enorm bredd av karaktärer, från det djupt melankoliska och lyriska till det humoristiska och virtuosa. Pianot fungerar i verket inte bara som ett harmoniskt fundament, utan som en jämbördig samtalspartner som driver musiken framåt genom skiftande rytmiska landskap och dramatiska kulminationer.

Verket uruppfördes i november 2025 av Trio Nastela och bär med sig Saulescos signifikanta förmåga att kombinera modern musikalisk lekfullhet med ett djupt uttrycksfullt och tillgängligt tonspråk. I kvällens framförande bjuds lyssnaren in på en 13 minuter lång resa fylld av tvära kast, skimrande harmonier och tätt sammanvävt samspel.

David Saulesco, född 1985 i Stockholm, är en mångsidig svensk tonsättare och arrangör som rör sig obehindrat mellan helt olika musikaliska världar. Hans skapande sträcker sig från sakrala körverk och uttrycksfull kammarmusik till nyskapande musikdramatik och datorspelssoundtracks.

Med en stark känsla för melodi och ett tydligt fokus på musikaliskt berättande strävar Saulesco efter att fläta samman det intellektuellt tankeväckande med det omedelbara och känslomässiga. Bland hans mest uppmärksammade verk finns novelloperan Den ömma modern (som sattes upp på Kungliga Operan), ett Juloratorium på svenska samt flera hyllade Tranströmer-tonsättningar. Han är dessutom verksam som sångare, pedagog vid Musiklinjen Kapellsberg och hörs regelbundet som musikskribent och panelmedlem i Sveriges Radios Musikrevyn i P2.

Ludwig van Beethoven (1770–1827) - Pianotrio i Ess-dur, op. 1 nr 1

I. Allegro
II. Adagio cantabile
III. Scherzo. Allegro assai
IV. Finale. Presto

Verket är ursprungligen komponerat för besättningen piano, cello och violin.

När den 24-årige Ludwig van Beethoven sommaren 1795 publicerade sina tre pianotrior under det stolta serienumret ”Opus 1”, var det ett noga kalkylerat steg. Han hade lämnat hemstaden Bonn för Wien, studerat för Joseph Haydn och vunnit aristokratins gunst som en sällsynt eldig pianovirtuos. Att tilldela triorna sitt allra första officiella opusnummer var en programförklaring: här presenterade sig en fullfjädrad tonsättare, redo att kliva ut ur sina föregångares skugga.

Beethovens pianotrio i Ess-dur är det första i denna historiska samling. Redan i de inledande takterna av den första satsen, Allegro, märks Beethovens ambitioner. Istället för att låta de andra instrumenten underordna sig pianot – vilket var standarden vid den här tiden – väver han samman de tre instrumenten i ett helt jämställt, dynamiskt och energiskt samspel.

Verket bryter också ny mark genom att låna den storslagna fyrsatsiga strukturen från symfonin. Efter det gnistrande öppningsdramat följer ett Adagio cantabile i Ass-dur, en av Beethovens tidiga melodiska höjdpunkter där instrumenten avlöser varandra i känslosamma, sångbara dialoger.

Mest revolutionerande för samtiden var dock den tredje satsen. Där Haydn och Mozart traditionsenligt skulle ha placerat en artig och elegant menuett, väljer Beethoven istället att chocka Wiens salonger med ett Scherzo– en snabb, rytmiskt pockande sats fylld av musikalisk humor, plötsliga accenter och ungdomlig kaxighet. Konserten avrundas sedan med en virvlande final, Presto, som med sina halsbrytande språng och lekfulla tonbyten kräver absolut virtuositet av kvällens musiker.

Beethovens opus 1 blev en omedelbar succé. Även om hans lärare Haydn lär ha varit en smula skeptisk mot den unge adeptens radikala stil, råder det ingen tvekan om att denna trio markerade startskottet för en ny era inom kammarmusiken.